Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

9. listopada 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Socijalna politika – Direktiva 2003/88/EZ – Organizacija radnog vremena – Članak 2. točka 1. – Pojam ‚radno vrijeme' – Rad na poboljšanju zaštićenih prirodnih područja – Vrijeme putovanja radnika između određenog polazišta i prirodnih područja – Uključivanje tog vremena putovanja u radno vrijeme tih radnika"

U predmetu C-110/24,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana (Visoki sud autonomne zajednice Valencije, Španjolska), odlukom od 24. siječnja 2024., koju je Sud zaprimio 9. veljače 2024., u postupku

Sindicat de Treballadores i Treballadors de des Administracions i els Serveis Públics (STAS-IV)

protiv

Valenciana d'Estratègies i Recursos per a la Sostenibilitat Ambiental SA (VAERSA),

uz sudjelovanje:

Comissions Obreres del País Valencià (CCOO-PV),

Confederació General del Treball del País Valencià i Múrcia – (CGT-PV),

Unión General de Trabajadores del País Valenciano – (UGT-PV),

Sindicato Intercomarcal de Trabajadores de Castellón (SIT),

Unión Sindical Obrera de la Comunidad Valenciana (USO),

Colectivo de Personal Administrativo y Técnico de VAERSA (CPAT VAERSA),

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: I. Ziemele (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, A. Kumin i S. Gervasoni, suci,

nezavisni odvjetnik: J. Richard de la Tour,

* Jezik postupka: španjolski

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za društvo Valenciana d'Estratègies i Recursos per a la Sostenibilitat Ambiental SA (VAERSA), T. Lleó Alonso et I. Sánchez Lázaro, *letradas*,

– za Comisions Obreres del País Valencià (CCOO-PV), A. M. García Mateu, *abogada*,

– za španjolsku vladu, M. Morales Puerta, u svojstvu agenta,

– za Europsku komisiju, I. Galindo Martín i D. Recchia, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

1 Ovaj zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena (SL 2003., L 299, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 31.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Sindicata de Treballadores i Treballadors de la Administracions i els Serveis Públics (STAS-IV) i društva Valenciana d'Estratègies i Recursos per a la Sostenibilitat Ambiental SA (VAERSA) u vezi s uključivanjem vremena putovanja radnika zaduženih za bioraznolikost na početku i na kraju njihova radnog dana u radno vrijeme tih radnika.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Člankom 1. Direktive 2003/88, naslovljenim „Svrha i opseg", određuje se:

„1. Ova direktiva postavlja minimalne sigurnosne i zdravstvene uvjete za organizaciju radnog vremena.

2. Ova se direktiva primjenjuje na:

(a) najkraća razdoblja dnevnog odmora, tjednog odmora i godišnjeg odmora, na stanke i najveći broj radnih sati tjedno; i

(b) određene aspekte noćnog rada, rada u smjenama i radnog rasporeda.

3. Ova se direktiva primjenjuje na sve sektore djelatnosti, kako javne, tako i privatne, u smislu članka 2. (Direktive 89/391/EEZ Vijeća od 12. lipnja 1989. o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja radnika na radu (SL 1989., L 183, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 4., str. 50.)), ne dovodeći u pitanje članke 14., 17., 18. i 19. ove direktive.

[…]"

4 Članak 2. te direktive, naslovljen „Definicije", u stavcima 1. i 2. predviđa:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeći pojmovi:

1. ‚radno vrijeme' je vremensko razdoblje u kojem radnik radi, stoji na raspolaganju poslodavcu i obavlja svoje poslove i zadatke u skladu s nacionalnim propisima i/ili praksom;

2. ‚vrijeme odmora' je vremensko razdoblje koje nije radno vrijeme"

Španjolsko pravo

5 Ley del Estatuto de los Trabajadores (Zakon o radu), u verziji koja proizlazi iz Real Decreta legislativo 2/2015, por el qu se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores (Kraljevska zakonodavna uredba 2/2015 kojim se potvrđuje preinačeni tekst Zakona o radu) od 23. listopada 2015.) (BOE br. 255 od 24. listopada 2015., str. 100224.), u stavcima 1., 3. i 5. svojeg članka 34., naslovljenog „Radno vrijeme", određuje:

„1. Trajanje radnog vremena određeno je kolektivnim ugovorima ili ugovorima o radu.

Najdulje trajanje uobičajenog radnog vremena iznosi 40 sati tjedno prosječnog stvarnog rada izračunanog na godišnjoj razini.

[…]

3. Od kraja radnog dana do početka sljedećeg radnog dana mora proći najmanje dvanaest sati.

Broj sati u uobičajenom radnom vremenu ne može prijeći devet sati dnevno, osim ako je kolektivnim ugovorom ili, ako njega nema, sporazumom sklopljenim između poduzeća i predstavnika radnika predviđena drukčija raspodjela dnevnog radnog vremena, poštujući, u svakom slučaju, vrijeme odmora između dva radna dana.

[…]

5. Radno vrijeme se računa tako da obuhvaća vrijeme unutar kojeg se radnik nalazi na svojem radnom mjestu, kako na početku tako i na kraju radnog dana."

Glavni postupak i prethodno pitanje

6 VAERSA, dioničko društvo čiji je kapital u većinskom vlasništvu Generalitata Valenciana (autonomna zajednica Valencije, Španjolska), javno je poduzeće zaduženo za provedbu javnih ulaganja radi poboljšanja prirodnih područja europske ekološke mreže Natura 2000. U tu svrhu

društvo VAERSA djeluje u prirodnim područjima koja se nalaze na cijelom području autonomne zajednice Valencije, koristeći petnaest skupina sastavljenih od četiriju osoba, čije je djelovanje podijeljeno na unaprijed utvrđena zemljopisna područja, odnosno, konkretnije, šest skupina u Provinciji de Valencia (provincija Valencija, Španjolska), četiri skupine u Provinciji de Alicante (provincija Alicante, Španjolska) i pet skupina u Provinciji de Castellón (provincija Castellón, Španjolska).

7 Osoblje zaduženo za bioraznolikost raspoređeno u te skupine pod nazivom „osoblje Natura 2000” pruža svoje usluge u prirodnim mikrorezervatima. Kako bi došli u njih, ti radnici raspolažu vozilima koja pripadaju društvu VAERSA, pomoću kojih putuju iz polazišta zvanog „baza”. „Baze” su određena mjesta za svaku skupinu u referentnoj općini unutar prirodnog područja u kojem navedeni radnici obavljaju svoje dužnosti.

8 Društvo VAERSA također ima nadzornike na pokrajinskoj razini. Nadzornicima se svaki mjesec porukom primljenom putem aplikacije za internetsku komunikaciju WhatsApp šalje raspored rada podijeljen po pokrajinama, skupinama i određenom radnom danu u kojem se navodi točna lokacija obavljanja posla i zadataka koje treba obaviti svaka skupina te ostali tehnički detalji.

9 Dotični radnici putuju vlastitim prijevoznim sredstvom od svojeg doma do polazišta, na kojem trebaju biti u 8 sati. Nakon dolaska u tu bazu društvo VAERSA im na raspolaganje stavlja vozilo u kojem se nalazi oprema potrebna za izvođenje radova. Od te baze putuju vozilom kojim upravlja zaposlenik društva VAERSA do dotičnog mjesta obavljanja posla. U 15 sati zaustavljeni su radovi na tom mjestu obavljanja posla, a radnici se u navedenom vozilu obnavljaju u bazi. Iz baze se potom, vlastitim sredstvima, vraćaju do svojega doma.

10 Iako pojedinačni ugovori o radu radnika zaduženih za bioraznolikost predviđaju da se vrijeme putovanja, utrošeno na odlazno i povratno putovanje od baze do mjesta obavljanja posla dotičnog mikrorezervata i od njega do baze, ne smatra stvarnim radnim vremenom, društvo VAERSA u praksi kao takvo računa dnevno vrijeme putovanja tih radnika od baze do tog mjesta obavljanja posla. S druge strane, to društvo ne uračunava povratno putovanje obavljeno između navedenog mjesta obavljanja posla i baze na kraju radnog dana.

11 Nakon što mu je STAS-IV podnio kolektivnu tužbu protiv VAERSA-e, Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana (Visoki sud autonomne zajednice Valencije, Španjolska), koji je sud koji je uputio zahtjev, naveo je da stranke u glavnom postupku ne osporavaju činjeničnu situaciju iz koje proizlazi taj spor. Međutim, prema mišljenju tog suda, u biti se postavlja pitanje treba li vrijeme povratka radnika zaduženih za bioraznolikost od mikrorezervata u kojem obavljaju predmetne poslove do baze koju je odredilo društvo VAERSA smatrati „radnim vremenom” u smislu članka 2. točke 1. Direktive 2003/88.

12 Sud koji je uputio zahtjev navodi da je, u skladu s presudom od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras (C-266/14, EU:C:2015:578), Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) u svojoj presudi br. 605/2020 od 7. srpnja 2020. smatrao da, kad je riječ o poduzetniku koji pruža usluge ugradnje, održavanja i popravka dizala, vrijeme putovanja dotičnih radnika od njihovog doma do adrese klijenata treba smatrati radnim vremenom. Naime, taj je sud ocijenio da „ako je putovanje na adresu klijenta neophodno za obavljanje djelatnosti poduzetnika, koji ne bi mogao ugrađivati dizala, održavati ih ili popravljati a da svoje radnike ne šalje, zajedno s potrebnom opremom i alatima, na adresu klijenata, što se naplaćuje u računima za te usluge, jasno je da se to putovanje treba smatrati radnim vremenom”.

13 Presuda br. 617/2021 Tribunala Supremo (Vrhovni sud) od 9. lipnja 2021., koja se odnosi na putovanja radnika koji obavljaju poslove rukovanja industrijskim strojevima, ide u istom smjeru.

14 Međutim, sud koji je uputio zahtjev ističe razlike u sudskoj praksi Tribunala Supremo (Vrhovni sud). Presudom br. 784/2019 od 19. studenoga 2019. taj je sud, naime, odbio smatrati radnim vremenom vrijeme putovanja koje u zračnoj luci obavljaju vatrogasci između zgrade tehničke službe u kojoj rade kada ne provode intervenciju i mjesta na kojem trebaju zamijeniti kolege. Tribunal Supremo (Vrhovni sud) opravdao je to stajalište time što je smatrao da „za vrijeme puta od tehničkog bloka do parka za spašavanje zrakoplova i gašenje požara, [dotični radnici] nisu stvarno na raspolaganju poslodavcu, nego obavljaju pripremni zadatak sličan putovanju od svlačionice poduzetnika do mjesta rada. Činjenica da iz sigurnosnih razloga najprije treba pristupiti tehničkom bloku i upotrijebiti magnetsku pristupnu karticu ne znači da je radno vrijeme počelo teći. U međuvremenu radnik ne smije obavljati nikakve osobne zadatke niti ga se može poslati na neki drugi zadatak jer to nije u opisu njegova posla”.

15 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev navodi da je on sam u prošlosti došao do proturječnih rješenja u dvama predmetima koji su se odnosili na pojedinačne tužbe koje su protiv društva VAERSA podnijela dva radnika zadužena za bioraznolikost u pogledu uzimanja u obzir njihovih putovanja između baze i predmetnih mikrorezervata, iako se u okviru rješavanja tih predmeta oslonio na istu sudsku praksu Suda.

16 Stoga je u presudi br. 2696/2021 od 21. rujna 2021. sud koji je uputio zahtjev odbio smatrati radnim vremenom putovanja koja su radnici obavili između baze i predmetnih mikrorezervata jer tijekom tih putovanja ti radnici nisu bili na raspolaganju svojem poslodavcu niti su mogli obavljati svoje dužnosti. Suprotno tome, u presudi br. 3555/2021 od 3. prosinca 2021. taj je sud smatrao da su navedena putovanja uključena u radno vrijeme.

17 U tom pogledu, dvojbe suda koji je uputio zahtjev u pogledu pitanja jesu li takva putovanja uključena u radno vrijeme u smislu članka 2. točke 1. Direktive 2003/88 proizlaze iz činjenice da, iako je točno da tijekom putovanja od predmetnog mjesta obavljanja posla do baze radnici zaduženi za bioraznolikost ne obavljaju svoje dužnosti, oni ne mogu ni slobodno raspolagati svojim vremenom jer se taj prijevoz obvezno odvija u vozilu koje pripada njihovu poslodavcu u unaprijed određeno vrijeme i prema rasporedu koji je odredio taj poslodavac.

18 U tim je okolnostima Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana (Visoki sud autonomne zajednice Valencije) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članak 2. Direktive [2003/88] tumačiti na način da je vrijeme koje radnici provedu u prijevozu službenim vozilom na početku i na kraju radnog dana od baze do mikrorezervata ili mjesta obavljanja posla u kojem obavljaju svoje zadaće te od tog mjesta do baze uključeno u , radno vrijeme’ prema definiciji tog pojma iz članka 2. [te] direktive?”

O prethodnom pitanju

19 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. točku 1. Direktive 2003/88 tumačiti na način da vrijeme utrošeno na odlazno i povratno putovanje koje su radnici dužni obaviti, zajedno, u vrijeme koje odredi njihov poslodavac i vozilom koje mu pripada, kako bi došli

iz točno određenog mjesta koje odredi taj poslodavac u mjesto u kojem se obavlja karakteristična usluga predviđena ugovorom o radu sklopljenim između tih radnika i navedenog poslodavca, treba ili ne treba smatrati „radnim vremenom” u smislu te odredbe.

20 Kad je riječ o tekstu članka 2. točke 1. Direktive 2003/88, tom se odredbom pojam „radno vrijeme” definira kao „vremensko razdoblje u kojem radnik radi, stoji na raspolaganju poslodavcu i obavlja svoje poslove i zadatke”. Nasuprot tomu, u članku 2. točki 2. te direktive pojam „vrijeme odmora” definiran je kao „vremensko razdoblje koje nije radno vrijeme”.

21 Osim toga, Sud je presudio da Direktiva 2003/88 ne predviđa međukategoriju između radnog vremena i vremena odmora, s obzirom na to da su te dvije kategorije međusobno isključive (vidjeti u tom smislu presudu od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 25. i 26. te navedenu sudsku praksu).

22 U tom pogledu iz sudske prakse Suda proizlazi da su pojmovi „radno vrijeme” i „vrijeme odmora”, u smislu Direktive 2003/88, pojmovi prava Unije koje treba definirati prema objektivnim značajkama, s obzirom na sustav i cilj te direktive, koje imaju za cilj uspostaviti minimalne odredbe za poboljšanje životnih i radnih uvjeta radnika. Naime, samo takvo autonomno tumačenje može navedenoj direktivi osigurati punu učinkovitost i ujednačenu primjenu tih pojmova u svim državama članicama (presuda od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 27. i navedena sudska praksa).

23 Naposljetku, valja podsjetiti da članak 2. te direktive nije među njezinim odredbama od kojih je dopušteno odstupanje (presuda od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 28. i navedena sudska praksa).

24 Stoga, kako bi se odgovorilo na postavljeno pitanje, valja ispitati jesu li, u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku, konstitutivni elementi pojma „radno vrijeme”, navedeni u točki 20. ove presude, ostvareni u pogledu vremena putovanja radnika vozilom koje pripada njihovu poslodavcu između polazišta koje on odredi i prirodnih područja u kojima ti radnici izvršavaju svoje dužnosti te, prema tome, treba li to vrijeme smatrati „radnim vremenom” u smislu članka 2. točke 1. Direktive 2003/88.

25 Kad je riječ o prvom konstitutivnom elementu pojma „radno vrijeme”, prema kojem radnik mora obavljati svoje poslove ili zadatke, Sud je već presudio da treba smatrati da radnici obavljaju svoje poslove ili zadatke tijekom putovanja između njihova doma i mjesta gdje se nalaze njihovi klijenti, s obzirom na to da su takva putovanja nužan instrument za pružanje tehničkih usluga tih radnika kod tih klijenata. U tim okolnostima, valja smatrati da radnici koji se nalaze u takvoj situaciji tijekom tog vremena putovanja obavljaju svoje poslove ili zadatke (vidjeti u tom smislu presudu od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 32. i 34.).

26 U ovom slučaju iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da dotični radnici svoje dužnosti obavljaju u prirodnim područjima koja se nalaze na cijelom području autonomne zajednice Valencije, točnije, u različitim prirodnim mikrorezervatima. Ne putuju izravno iz svojeg doma do mjesta obavljanja posla koje im je dodijeljeno, nego su dužni u točno određeno vrijeme doći do polazišta koje odredi društvo VAERSA. Od tog polazišta, takozvane „baze”, moraju putovati s drugim članovima svojeg tima u vozilu koje pripada društvu VAERSA i kojim upravlja radnik tog društva, te u kojem se prevozi i oprema potrebna za izvođenje predmetnih radova. Kada završe s radom, ti se radnici

vraćaju u to vozilo od tog mjesta obavljanja posla do baze iz koje se vlastitim sredstvima vraćaju do svojih domova. Osim toga, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da se, svaki mjesec, imenovani nadzornici obavješćuju, među ostalim, o točnom mjestu obavljanja posla.

27 Pod uvjetom da to provjeri sud koji je uputio zahtjev, iz toga proizlazi da načine putovanja dotičnih radnika zaduženih za bioraznolikost utvrđuje njihov poslodavac, koji određuje, među ostalim, prijevozno sredstvo koje će se koristiti za potrebe tog putovanja, polazište i povratnu točku, vrijeme polaska tog putovanja kao i odredište, odnosno mjesto obavljanja posla. Slijedom toga, ti radnici nemaju stalno i uobičajeno mjesto rada. Oni se nužno moraju kretati kako bi pružili usluge predviđene ugovorom o radu sklopljenim s tim poslodavcem, poštujući pritom uvjete putovanja koje je on odredio.

28 U tim okolnostima treba smatrati da su takva putovanja neodvojivo povezana s njihovim svojstvom radnika u području bioraznolikosti i stoga svojstvena obavljanju njihove djelatnosti. Slijedom toga, za radnike koji se nalaze u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku treba smatrati da obavljaju svoje poslove ili zadatke tijekom vremena putovanja, na početku i na kraju radnog dana, od mjesta koje je odredio njihov poslodavac do mjesta obavljanja posla u kojem obavljaju svoje dužnosti i obratno.

29 Što se tiče drugog konstitutivnog elementa pojma „radno vrijeme” u smislu članka 2. točke 1. Direktive 2003/88, prema kojemu radnik mora biti na raspolaganju poslodavcu, Sud je presudio da je odlučujući čimbenik činjenica da je dužan biti fizički prisutan na mjestu koje odredi poslodavac i biti na raspolaganju tom poslodavcu kako bi odmah mogao pružiti odgovarajuće usluge u slučaju potrebe (presuda od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 35. i navedena sudska praksa).

30 Stoga, kako bi se za radnika moglo smatrati da je na raspolaganju svojem poslodavcu, taj radnik mora biti u situaciji u kojoj je pravno obvezan postupiti po uputama svojeg poslodavca i za njega obavljati poslove (presuda od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 36.).

31 S druge strane, iz sudske prakse Suda proizlazi da je mogućnost da radnici upravljaju svojim vremenom bez većih ograničenja i da se posvete vlastitim interesima element čija narav upućuje na to da razmotreno vremensko razdoblje ne predstavlja radno vrijeme u smislu Direktive 2003/88 (presuda od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 37. i navedena sudska praksa).

32 U ovom slučaju iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da su tijekom svojih putovanja od baze do mjesta u kojem se pruža karakteristična usluga predviđena ugovorom o radu i, obratno, od tog mjesta do baze, dotični radnici obvezni slijediti upute svojeg poslodavca. Naime, taj poslodavac nalaže svojem osoblju da se sastane u bazi, čiju lokaciju određuje navedeni poslodavac, u točno određeno vrijeme, kako bi zajedno putovali do navedenog mjesta, u vozilu koje pripada tom poslodavcu, a kojim upravlja njegov radnik.

33 Stoga, podložno provjerama koje mora izvršiti sud koji je uputio zahtjev, valja smatrati da vrijeme koje je neophodno za putovanje i koje se najčešće ne može skratiti, dotični radnici ne mogu slobodno koristiti, posvetiti se vlastitim interesima, tako da su, stoga, na raspolaganju svojim poslodavcima (vidjeti u tom smislu presudu od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 39.).

34 Slijedom toga, tijekom navedenih putovanja treba smatrati da su ti radnici na raspolaganju svojem poslodavcu, tako da je drugi konstitutivni element pojma „radno vrijeme” u smislu članka 2. točke 1. Direktive 2003/88 u ovom slučaju ostvaren.

35 Naposljetku, što se tiče trećeg konstitutivnog elementa tog pojma, prema kojem radnik mora u promatranom vremenskom razdoblju raditi, Sud je istaknuo da, ako radnik koji više nema stalno mjesto rada obavlja svoje zadatke tijekom putovanja prema klijentu ili od njega, za tog se radnika, dok je na tom putovanju, mora smatrati da radi. U stvari, s obzirom na to da su putovanja karakteristična za radnike koji nemaju stalno ili uobičajeno mjesto rada, mjesto rada takvih radnika ne može biti suženo na mjesto fizičke intervencije tih radnika kod klijenata njihovih poslodavaca (presuda od 10. rujna 2015., Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras, C-266/14, EU:C:2015:578, t. 43.).

36 U ovom slučaju, podložno provjerama koje mora izvršiti sud koji je uputio zahtjev i kao što to proizlazi iz točaka 27. i 28. ove presude, za predmetne radnike treba smatrati, tijekom putovanja od baze do dotičnog mjesta obavljanja posla i od tog mjesta obavljanja posla do baze, da nemaju stalno mjesto rada i da obavljaju svoje poslove ili zadatke.

37 Iz prethodno navedenog proizlazi da tijekom tih putovanja treba smatrati da ti radnici rade, tako da je treći konstitutivni element pojma „radno vrijeme” u smislu članka 2. točke 1. Direktive 2003/88 također u ovom slučaju ostvaren.

38 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 2. točku 1. Direktive 2003/88 treba tumačiti na način da vrijeme utrošeno na odlazno i povratno putovanje koje su radnici dužni obaviti, zajedno, u vrijeme koje odredi njihov poslodavac i vozilom koje mu pripada, kako bi došli iz točno određenog mjesta koje odredi taj poslodavac u mjesto u kojem se obavlja karakteristična usluga predviđena ugovorom o radu sklopljenim između tih radnika i navedenog poslodavca, treba smatrati „radnim vremenom” u smislu te odredbe.

Troškovi

39 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (šesto vijeće) odlučuje:

Članak 2. točku 1. Direktive 2003/88/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. studenoga 2003. o određenim vidovima organizacije radnog vremena

treba tumačiti na način da:

vrijeme utrošeno na odlazno i povratno putovanje koje su radnici dužni obaviti, zajedno, u vrijeme koje odredi njihov poslodavac i vozilom koje mu pripada, kako bi došli iz točno određenog mjesta koje odredi taj poslodavac u mjesto u kojem se obavlja karakteristična usluga predviđena ugovorom o radu sklopljenim između tih radnika i navedenog poslodavca, treba smatrati „radnim vremenom” u smislu te odredbe.

Potpisi